

Zoek kastelen, buitenplaatsen en landgoederen

Waar? postcode, plaatsnaam, provincie of naam locatie

10 km (straal) ▾

Verborgen schatten in de linnenkast

door Lenneke Berkhout

'Mensen denken vaak dat linnengoed alleen voor rijke mensen was, maar dat is een misverstand, vertelt Sanny de Zoete, de expert van linnen damast in Nederland. Uit boedelinventarissen en dergelijke blijkt dat iedereen over linnengoed beschikte. Iedere 'nette' vrouw had een tafellaken, zeker vanaf de 17de eeuw. Er was natuurlijk een groot verschil in de kwaliteit van het linnengoed waarover vrouwen beschikten. Hoe meer draden per centimeter een weefsel heeft, hoe beter de kwaliteit en hoe hoger de prijs. Het meest verfijnde linnengoed was voor rijke families. Voor haar personeel kocht de vrouw des huizes ook linnengoed, maar dat was grover van kwaliteit. Aan de grovere structuur herken je dat het om linnengoed gaat voor de dienstmeiden. Veel kennis over het gebruik van linnengoed zijn we kwijtgeraakt; de meeste mensen zien geen verschil meer tussen linnen doeken. Zo heb ik in een museum wel eens een kostbare Chinese vas zien staan op een keukentafelkleed.

Op dit schilderij van Pieter de Hooch uit 1663 staan twee vrouwen bij een kast met linnengoed. Volgens Sanny de Zoete gaat het om een moeder die haar dochter uitlegt over het linnengoed (Rijksmuseum Amsterdam)

Tafellaken van de familie Bartolotti

Sanny's passie voor antiek linnen damast begon in 1985 in een textielsorteerderij in Rotterdam. 'Alle afgedankte textiel kwam hier binnen en werd gesorteerd in containers', vervolgt Sanny de Zoete. 'In de container voor geweven witgoed zoals lakens en slopen vond ik een linnen damast doek met gestileerde Jugendstil roosjes. Het was werkelijk prachtig. Ik had de opleiding lerare tekstiele werken gevolgd, waarin veel aandacht werd besteed aan kunstgeschiedenis. Maar het woord 'damast' was tijdens mijn opleiding nooit gevallen en evenmin dat kunstenaars ontwerpen maakten voor linnengoed.

Ik raakte gebiologeerd en vrij snel daarna kocht ik bij een antiquair damast servetten en tafellakens. Daarmee dekte ik de tafel voor een gewone doordeweekse maaltijd. Terwijl ik met mijn handen langs de randen van het tafellaken streek, voelde ik de stress van de dag wegglijden. Het was een hele bijzondere ervaring. Later bleek bovendien dat dit tafellaken ooit eigendom van de familie Bartolotti was geweest; de familie die aan de Herengracht in Amsterdam een indrukwekkend grachtenhuis liet bouwen. We weten dat het laken van deze familie was, omdat het familiewapen in het laken is geweven.

Tot dat moment had ik geen idee dat tafelgoed drie of vier eeuwen oud kan zijn. We zijn met z'n allen vergeten dat linnengoed een lange en prachtige geschiedenis heeft. Linnengoed is helaas een onderschoven kindje binnen de kunstgeschiedenis. Het hoort niet bij het interieur en ook niet bij de kleding en wordt meestal vergeten. De afgelopen eeuw hebben slechts vier mensen in Nederland – ikzelf inbegrepen – zich gericht op onderzoek naar linnengoed.

Mangelkamer van kasteel Duivenvoorde, © Roel Norel

Het linnengoed van Twickel

Om meer van de geschiedenis van linnengoed te weten te komen, ben ik gaan praten met oud-directeuren van linnenweverijen in Brabant. Dat leverde veel informatie op, maar ik wilde meer. Op mijn zevenendertigste ben ik kunstgeschiedenis gaan studeren in Leiden om te kunnen afstuderen op linnengoed. In de tussentijd sjouwde ik iedere antiekmarkt en verzamelaarsbeurs af. Zo heb ik heel veel gevonden en een eigen verzameling opgebouwd. Mijn afstudeeronderwerp was het linnengoed van kasteel Twickel. Twickel heeft de grootste collectie linnengoed van Nederland, kasten vol, waarvan een deel was overgebracht naar het Rijksmuseum. Ik heb destijds meegeholpen de collectie linnengoed te inventariseren en in het huisarchief naar rekeningen gezocht. Uit die rekeningen bleek dat iedere tien jaar nieuw linnengoed voor het personeel werd gekocht: tien tafellakens en honderd servetten. Al dat goed is intensief gebruikt, want het is eindeloos gestopt.

Een mooi gedekte tafel

Er zijn helaas maar weinig kasteelmusea in Nederland waar je een fraai gedekte tafel met het juiste linnengoed kunt zien. Kasteel Sypsesteyn in Loosdrecht is een van de uitzonderingen. Daar kun je twee damast linnen tafellakens bekijken. Aan de hand van een weversboek uit 1771 heb ik een damast tafellaken met achttiende-eeuwse patronen laten maken. Later heb ik ook een echt achttiende-eeuws tafellaken met een pellenpatroon (blokkenpatroon) kunnen aankopen voor kasteel Sypsesteyn. Als je geïnteresseerd bent in linnengoed is de historische kleezolder van kasteel Duivenvoorde in Voorschoten ook de moeite waard. Op deze kleezolder, ook wel mangelzolder genoemd, staan nog linnenpersen en bakmangel en kun je tijdens een rondleiding bekijken. Er hangen ook blauw geverfde kleezolderen, waarover de was te drogen hing. In Huis Bonck in Hoom kun je zelf een zeventiende-eeuwse linnen servet voelen. Het komt uit mijn collectie die nu deel uitmaakt van een 'linnentest' die je daar kunt doen. Zo leer je het verschil zien tussen grof en fijn linnen. Op Dekema State ten slotte is de tafel gedekt met het damast uit 1661 van Lucia van Eysinga.'

Modern damast tafellaken met achttiende-eeuws dessin op kasteel Sypsesteyn © J.G. Pascoe

De basis van het huishouden

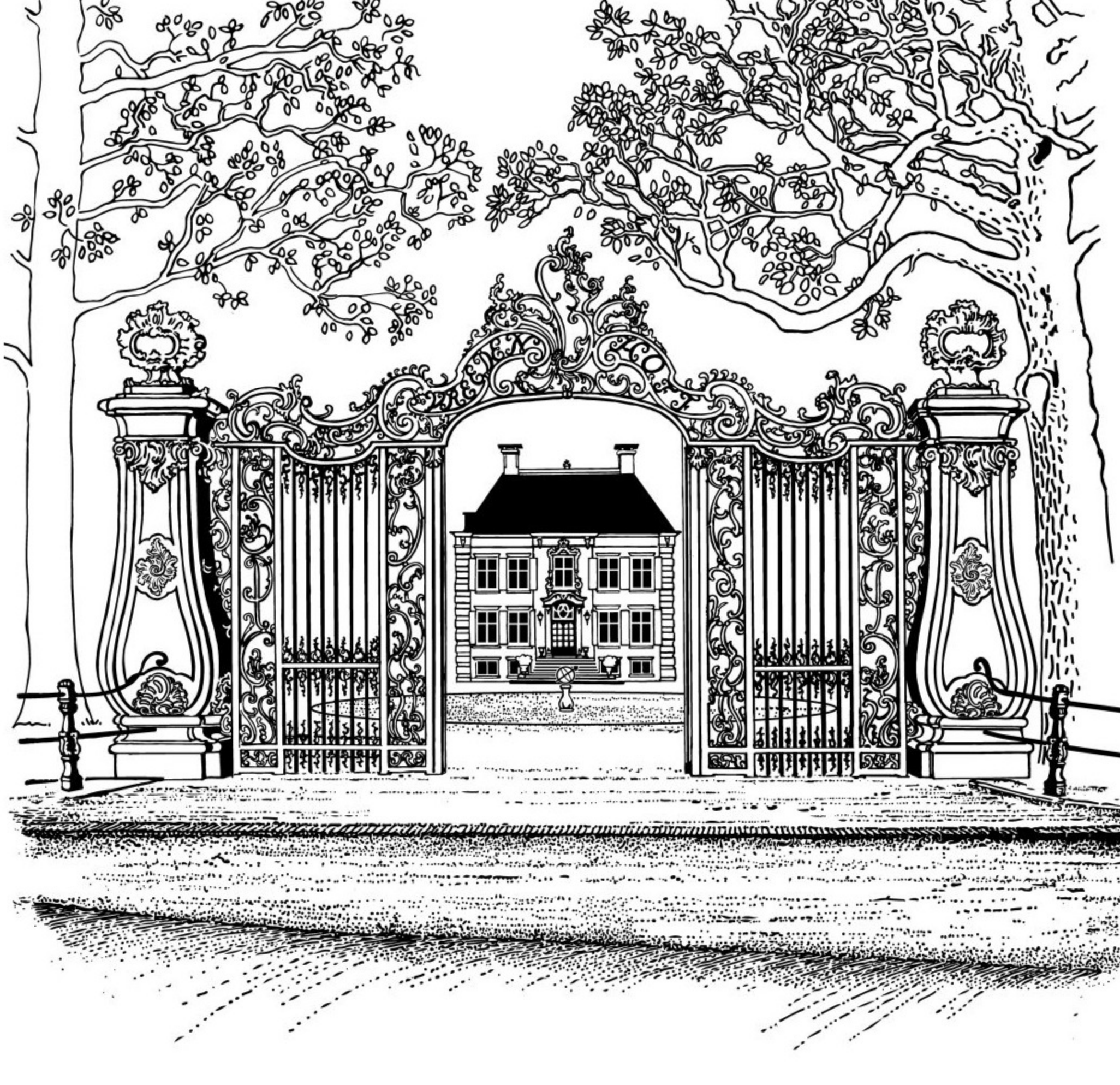
Voor vrouwen was linnengoed vroeger de basis van het huishouden. Je kon pas trouwen, als je uitzet op orde was. Op kastelen en buitenplaatsen zijn nog oude linnenkasten te vinden waarin vaak vergeten schatten liggen van de vorige generaties. Mensen hebben soms bijzondere stukken tafelgoed, beddengoed of huishoudgoed in huis zonder het zich te realiseren. 'Een paar jaar geleden kwam een mevrouw bij mij langs met de vraag haar linnengoed te inventariseren. Bij het inventariseren geef ik aan hoe oud het linnengoed is en dateer ik het aan de hand van merken in het linnengoed. Deze mevrouw had een plastic zakje bij zich met daarin een tafellaken. Het bleek een heel bijzonder zeventiende-eeuws tafellaken te zijn dat is verkocht aan het Rijksmuseum, dat al een servet had in hetzelfde patroon. Omdat zij nu het patroon herkende, vond deze mevrouw later ook een servet in datzelfde patroon tussen het linnengoed. Ik weet zeker dat in linnenkasten nog veel antiek linnengoed ligt waarvan mensen zich niet realiseren hoe waardevol het is.'

Boek over de geschiedenis van linnengoed

Er is helaas weinig kennis over linnengoed en je kunt ook niet even een boek kopen waarin je alles kunt opzoeken. Daarom ben ik zelf een boek gaan schrijven. Ik wil graag mijn kennis over en liefde voor antiek linnengoed overbrengen en een handreiking bieden voor mensen die willen nagaan wat voor linnengoed zij in huis hebben. Ik ben nog druk aan het schrijven en hoop dat het boek eind 2023 klaar is. Het boek bestrijkt de periode vanaf 1600 tot nu en geeft een beschrijving van de belangrijkste stukken tafelgoed, bedlinnen en huishoudlinnen. Natuurlijk komen ook de mooie verhalen over dit linnengoed voorbij.

Modern linnen damast

Ik koop zelf antiek linnen damast en bemiddel bij de aankoop van antieke stukken, maar ik heb sinds 2001 ook een productielijn van nieuw linnen met historische en moderne motieven opgezet. Het gaat om linnengoed met dessins van kunstenaars als Chris Lebeau, Peter Struycken en Karlijn Otjes, maar ook om unica. Bijvoorbeeld een tafellaken met servetten met daarin geweven een familiewapen of een buitenplaats.

Patroon voor het dessin van de servetten van Vreedenhoff © Sanny de Zoete

Servet met de afbeelding van buitenplaats Vreedenhoff © Sanny de Zoete

In 2016 kwam de heer Anthony Lisman bij mij langs, omdat hij geïnteresseerd was in linnengoed. Voor hem heb ik servetten met daarin zijn buitenplaats Vreedenhoff met het rococohek laten maken. Hij heeft mij ook gestimuleerd mijn collectie damast in mijn boek op te nemen.

Ik bestel bij een linnenweverij in Noord-Ierland. In Nederland zijn helaas geen weverijen meer die hoogwaardig linnen in een kleine oplage kunnen maken. We hadden in Nederland in Brabant en Twente veel linnenweverijen, maar daaraan kwam in 1970 een einde. De vraag was sterk afgenomen. Op passagiersschepen werd altijd veel linnengoed gebruikt, maar door de opkomst van de luchtvaart nam het aantal passagiersschepen af en vielen veel orders weg. Ook nam de concurrentie uit lage lonen-landen toe. En niet te vergeten, we maken nog maar weinig gebruik van linnen tafellakens en servetten. Dat is zo jammer.

Wees niet bang om antiek linnengoed te gebruiken

Mensen die prachtig oud linnengoed in de kast hebben liggen, zijn vaak terughoudend om dit te gebruiken. Ga het linnengoed vooral gebruiken, is mijn advies. Ik slaap zelf onder een achttiende-eeuws laken en dat is heerlijk. Wanneer linnengoed te lang in de kast ligt, ontstaan bruine vlekken. Die vlekken krijg je er in de was overigens weer uit. Wees vooral ook niet bang voor nieuwe vlekken. Je kunt linnen heet wassen en vlekken in linnen kun je goed verwijderen. Dus gebruik dat prachtige linnengoed en geniet van de mooie kwaliteit en schitterende patronen.

Op de website van Sanny de Zoete vindt u meer informatie over haar werk en haar linnencollectie, [Sanny de Zoete - 's Werelds Mooiste Antiek & Design Linnen Damast](#)

Geplaatst in [Interview, Kastelen, buitenplaatsen en landgoederen](#)

[◀ Rondetafelgesprekken over de toekomst van KBL](#)

[Vijf generaties van de familie Ortt van Nijlenrode, 1675-1853 ▶](#)

[» Privacyverklaring](#)

Over skBL

» Over ons
» skBL netwerk
» Contact met skBL

Contact

Stichting KBL
Huis Landfort
Landfortseweg 4
7078 BT Megchelen

info@skbl.nl

+31 (0)6 – 22 801 668 (René W.Chr. Dessing)

